یادداشت

«گوشت نخوریم!» از نوع سوم

عبدالرضا جعفری . آموزگار ابتدایی

● نـوع اول توصیه «گوشـت نخورید» ایـن روزها ازسـوی برخی مسئولان وطنی شـنیده می‌شود؛ در جایی که گوشت گران شـده است و برایش صفوف طویل تشـکیل می‌شـود (هدف شـخصی است، تا خود بیشـتر گوشـت بخورند). در نـوع دوم طبیبان و کاردیولوژیسـت‌ها به گوشـت‌نخوردن سـفارش می‌کنند، زیرا معتقدند مصرفش به افزایش کلسترول خون و شیوع بیشتر بیماری‌های قلبی-عروقی منجر می‌شـود (توصیه باز هـم در جهت مصالح و منافع انسانی اسـت). اما نوع سـوم، اندرز آنانی است که شـرافتمندانه حقـوق و آزادی حیوانـات را محترم می‌شمرند و هدفشان کاستن از رنج این دوستان دیرین و همسـایگان بی‌آزار آدمی اسـت؛ توصیه‌ای که در قلمرو مصلحت‌اندیشی انسانی نیست بلکه محض رعایـت و توجه به حـال حیوانات اسـت. از جنس «اخـلاق وظیفه» امانوئل کانـت (به قول مصطفی ملکیـان در توضیح این نوع اخلاق «یعنی به دیگری اندیشیدن. حتی اگر محاسبه سعادت اخروی باشد تا وقتی محاسـبه خودت را می‌کنی وارد حوزه اخلاق نشـده‌ای»). پس منظور این نوشته از ستم‌نراندن بر حیوانات، آنها را التفات‌داشـتن است، نه به این علل که آنها سـرگرمی ما، باعث لذت ما یا مولد غذای ما هستند یا خوردنشان و نبودشان به زیان ما است بلکه فقـط چون حق آزادی دارند و رنج و لذت را (بیش و کم شبیه ما) درک می‌کنند. شاید در نگاه اول این ستم را خوردن حیوانات تعبیر کنید، اما کُشـتن و خوردن در مقابل دیگر اعمالی که بشـر بر آنها روا داشـته و در دامداری‌های صنعتی، کشـتارگاه‌ها، سـیرک‌ها و باغ‌وحش‌ها (پرتکـرار و راحت) مرتکب می‌شـود، تقریبا هیچ اسـت. پیتر سینگر، فیلسـوف استرالیایی و اسـتاد دانشـگاه پرینسـتون، در کتـاب پُرمایـه و بیدارکننده «آزادی حیوانات» و شوان مانسون در فیلم منقلب‌کننده و رقت‌انگیز «ساکنان زمین» (که مقدمه مترجم کتـاب، بهنام خداپنـاه، آن را به من معرفی کرد) گوشـه‌هایی از جنایات بی‌شـمار و متنوع ما بر حیوانـات را بازنمایی کرده‌انـد و نگاهی ژرف به این موضوع می‌اندازند. سینگر در کتاب خود ضمن اینکه از فجایعی سخن می‌راند که انسان‌ها صرفا با هدف سود اقتصادی بالاتر و تفریح بی‌بندوبارتر بر حیوانات به‌کار می‌بندند، اشاره می‌کند که این کتاب خلاصه‌ای از همه‌چیزهای نامطبوعی نیست که ما سر حیوانات می‌آوریم. [من] در عمل دو بحث اساسـی راجع به گونه‌پرسـتی را برگزیده‌ام که آنها نمونه‌های موردی از دگرآزاری نیسـتند، بلکه رویه‌هایی هسـتند که در یک مورد شـامل ده‌ها میلیون و مورد دیگر شـامل میلیاردها حیوان در سال می‌شود (آزادی حیوانات- ص ۱۱۹). به عبارتی نویسنده برای تنویر ذهن مخاطب فقط به فجایع گُل‌درشـتی کـه دیگر کاملا معمولی شده پرداخته اسـت، اعمالی همچون آزمایش‌های غیرضرور و وحشتناکی که روی حیوانات (در جایگاه پیش‌مرگان ما) انجام می‌شـود. بسط بی‌حد تئوری هتلینگ در تغذیه دام که در آن جیره‌نویسـان مرتب به دنبال غذایی با سرعت گذر بالاتر از دستگاه گوارش دام هستند و دوست دارند به جای علف‌خوار، حیوان دانه‌خوار باشـد تا ساعت‌به‌ساعت متورم‌تر و فربه‌تر شـود (زندگی با حالت اسـهال و تعرق دائم از فرط خوردن را تصور کنید). علامت‌گـذاری (داغ‌گذاری) روی صورت چراکه پوسـت بدن نباید سوراخ شود تا نکند پالتو چرم سـوراخ باشد. وارونه‌کردن گاو قبل از ذبح حلال با قراردادن در اتاقکی فلزی که ۱۸۰ درجه می‌چرخد، تا بیشترین خون از گلو ریخته شود.

ادامه در صفحه ۱۳

دومین خانه امن آتنا افتتاح شد

نشانی این خانه را کسی نمی‌داند

شهرزاد همتی

قرارمان جایی در خیابان جمهوری اسـت و قرار است ساعت شش آنجا باشیم. پایین نشانی و لوکیشن نوشته‌اند: (از حضور پرمهر شما تقاضا می‌شود جهت حفظ امنیت خانه سبز، از انتشار آدرس خودداری کنید. سپاس بیکران) درست در روزهایی که حتی از داشتن اولین خانه امن به‌خاطر بالارفتن هزینه اجاره‌بها ناامید شـده بودند، حالا قرار است دومین خانه امنشان در سکوت و با حضور محدود افراد افتتاح شود؛ خانه امن مؤسسه آتنا که به زنان قربانی خشونت خدمات می‌دهد و برای زندگی آنها را توانمند می‌کند.

قرار نیسـت هیچ‌کس به‌جز اهالی خانه، نشانی خانه امن را داشته باشد؛ خانـه‌ای که زنان و دختران قربانی خشـونت در آن زندگـی می‌کنند و حق ندارنـد آدرس آن را حتی به نزدیک‌ترین افراد خانـواده خود بدهند، تا آنجا مثل حریم خانه امن بماند.

در کمرکش یک کوچه بن‌بسـت، از پارک‌شـدن وانت معروف و مشـکی مؤسسـه آتنا می‌شود فهمید که درسـت آمده‌ایم. راننده زن جوان و چادری است که وانت را پارک می‌کند و خرت‌وپرت‌ها را از عقبش روی زمین می‌گذارد. همین وانت روز گذشـته‌اش تمام شـهر را برای گرفتن گواهی پزشکی‌قانونی یکی از مددجوها این‌طرف و آن‌طرف کرد. هروقت که به مدیر مؤسسـه زنگ می‌زدیم تا بدانیم که کار به کجا کشـید و توانسـتند گواهی پزشکی‌قانونی را بگیرند و وسیله نقلیه برای تردد نمی‌خواهند، با خنده می‌گفت: با وانتمونیم. نگران نباشـید. حـالا وانت آتنا، کمی خاک گرفته جلـوی کوچه‌ای قدیمی و دردار ایسـتاده. در کوچه، انگار خانه امـن را امن‌تر می‌کند. انتهای کوچه یک باغچه سرسبز اسـت و روبه‌رویش درهای خانه امن باز است و صدای خنده آدم‌هـا توی کوچه می‌آید. از دود اسـفند و برو و بیا می‌شـود فهمید برنامه هنوز شروع نشده. توی حیاط روبه‌روی دیوار آبی ایستاده‌اند، جوری که منظره پشتشـان درخت پرتقال سبز و سـرپا معلوم باشد و سلفی می‌گیرند. هرکس سـرش به کاری گرم است و نیم‌سـاعت دیگر افتتاحیه آغاز می‌شود. حیاط و خانه قدیمی اما روبه‌راه و ترومیز است. اهالی آتنا شبانه‌روز رنگش کرده‌اند. دیوارهای حیاط آبی و نارنجی اسـت و زهرا افتخارزاده، مدیریت مؤسسه آتنا، جلوی در ایستاده و با پرسنل حرف می‌زند. هر طبقه دو اتاق نسبتا بزرگ دارد که شبیه یک خانه چیده شده. گوشـه یکی از اتاق‌ها تلویزیونی قدیمی و میز آرایش گذاشته‌اند و کفَش با فرش‌های تمیز پوشیده شده. پنجره‌ها همه پرده دارند و فرش‌های هر دو اتاق طبقه اول شبیه هم است. حالا که خانه امن اول مؤسسه آتنا بیش از گنجایشش اقدام به پذیرش مددجو کرده و خانواده‌های زیادی در لیسـت انتظار هسـتند، این خانه می‌تواند امیدی باشد برای زن‌های قربانی خشـونت. اهالی آتنا فکرش را هم نمی‌کردنـد بتوانند چنین خانه‌ای داشـته باشـند تا اینکه خیری که قرار است در این گزارش نامش فاش نشود، هزینه رهن این خانه را پرداخت کرد و آتنا صاحب خانه‌ای جدید شد.

مدیـر این مرکز زنـی جوان به نام زهرا افتخارزاده اسـت. او سـال ۸۵ دانشـجوی داروسازی دانشگاه تهران بود و همان روزها تصمیم می‌گیرد به منطقه خاک‌سفید تهران برود و با دوستانش به بچه‌هایی که مدرسه می‌روند درس بدهند، اما ایـن درس‌دادن تازه اول درگیری آنهـا بود. عده‌ای جوان که هیچ تجربه‌ای در این زمینه‌ها نداشـتند، هر هفته به منطقه خاک‌سـفید می‌رفتنـد و با خانواده‌ها در ارتباط بودند. از ۸۵ تا ۸۹ فعالیت غیررسـمی داشتند. آنها از سازمان ملی جوانان برای مؤسسه نیکوکاری «سلام رحمان» مجوز گرفتند. بعد از مدتی آنها به این نتیجه می‌رسند که درگیر آسیب‌هایی شـده‌اند که دانشـی درباره آن ندارند و برای همین باید اطلاعاتشان را زیاد کنند و همین می‌شـود که افتخارزاده کنکور ارشـد مددکاری می‌دهد و در دانشگاه علامه مددکاری می‌خواند. مؤسسه ارتقای کیفیت زندگی زنان آتنا سـال ۹۳ مجوز می‌گیرد و کم‌کم خانه امنش هم سال۹۶ تشکیل می‌شود. کسـانی که اغلـب به آتنا مراجعه می‌کنند، خشـونت‌دیده یا فاقد سـرپناه هسـتند و با توجه به شرایطشـان به خانه امن ارجاع داده می‌شـوند. زنان زیـادی در این سـال‌ها در خانه آتنا زندگی کرده‌اند. ایـن افراد به خانه امن که می‌روند محل اسکانشـان است، صبح‌ها فرزندانشان که محصل هستند به مدرسـه یا دانشـگاه می‌روند. خانم‌ها که اینجا کار می‌کنند به سـازمان می‌آیند. کسانی که بیرون از اینجا اشتغال دارند یا تازه درگیر مسائل حقوقی و اداری‌شـان هسـتند، کارهایشـان را انجام می‌دهند و عصر به خانه امن برمی‌گردند و اسـکان دارند و مربی‌هایی که حضور دارند بر شـرایط نظارت می‌کنند. اما قانون اصلی خانه امن این اسـت که هیچ‌کس حتی پدر و مادر کسـی که در این خانه زندگی می‌کند، حق داشتن آدرس اینجا را ندارد. باید امنیت خانه امن حفظ شـود و هرکسـی که می‌خواهد بـه دیدن آنها بیاید می‌تواند به دفتر مؤسسـه آتنا مراجعه کند. قرار نیست حریم امن این خانه آسـیب ببیند. برای همیـن دعواهایی که در دفتر آتنا می‌شـود، معمولا به خانه کشـیده نمی‌شود. همسران این زنان گاهی برای دادوبیداد و آبروریزی به مؤسسـه می‌آیند، اما فقط مؤسسـه درگیر این دعوا می‌شود؛ خانه محل آرامش و زندگی زن‌هاسـت. آنجا هم خانواده زندگی می‌کند، با این تفاوت که سرپرست خانواده زنان رنج‌کشیده هستند و خبری از مردها نیست.

خانه جدید سه‌طبقه است و هرچند هنوز اسباب و اثاثیه‌اش کامل نیست، اما کم‌کم خانواده‌ها در آن مسـتقر می‌شـوند. دیگر فرصتی برای صبرکردن تا تکمیل‌شـدن خانه نیسـت. اهالی خانه مستقر می‌شـوند و کم‌کم وسایل ضروری هم می‌رسد. آشـپزخانه بزرگ که در طبقه دوم است، گاز و یخچال دارد، اما احتمالا برای جمعیتی که در این خانه ساکن می‌شوند کفاف ندهد. قرار است به کمک خیرین این خانه تکمیل شود. فرش‌ها، دکوری‌ها و پرده‌ها هرکدام از یک نقطه رسیده‌اند و بقیه وسایل هم به مرور آماده می‌شود.

ساعت از حدود شش بعدازظهر که می‌گذرد کم‌کم میهمان‌ها پیدایشان می‌شود، جمع خودمانی اسـت و تعداد به ۱۵ نفر هم نمی‌رسد. بیشتر آنها که در این میهمانی خصوصی حاضر هسـتند، خود مددکارها و پرسـنل آتنا هسـتند؛ به همراه یکـی، دو نفر از خیران و خانواده مدیـران آتنا. دور تا دور اتاق بزرگ طبقـه دوم را صندلی چیده‌اند و بعد از ورود میهمان‌ها اسـفند دود می‌کننـد و بعد از پخش یک کلیپ زهرا افتخارزاده، مدیریت مؤسسـه، توضیحاتی را ارائه می‌دهد. افتخارزاده می‌گوید: برای ما خیلی مهم است که امنیت این خانه حفظ شـود. خیلی از کسانی که در این جمع حاضر هستند حتی نشانه خانه قدیمی‌تر ما را که حالا زنان آتنا آنجا زندگی می‌کنند، ندارند. گفتم شاید بد نباشـد گزارشی از فعالیت آتنا به شما ارائه دهم. در طول این سال‌ها زنان زیادی به ما مراجعه کردند که خشونت‌دیده هستند؛ افرادی که به دلایل متعدد سـرپناه نداشـتند و ما در طول این سال‌ها به اشکال متعدد سـعی می‌کردیم که آنها را مدیریت کنیم. در اوایل حتی این زنان را به خانه خودمان می‌بردیم که به مرور زمان متوجه شـدیم این کار درست نیست. اما آن موقع خانه امنی وجود نداشـت، حتی گاهی آنها را به خوابگاه دانشگاه علوم پزشـکی تهران به عنوان میهمان می‌بردیم تا پانسیون‌های مختلف و هزینه اسکانشـان را پرداخت کردیم. به علت تعدد این مراجعات سـال ۹۶ تصمیـم گرفتیم که جایی را به همین منظور تهیه کنیم و خیری پیدا شـد و به کمک آن خانه امن اول ما ایجاد شـد. این خانه به صورت سه طبقه مجزا و واحدهـای مجزا با همه امکانات لازم در اختیار خانواده‌ها قرار داده شـد. درحال‌حاضر ۱۵ نفر که شـامل هفت خانواده می‌شوند، در آن ساکن‌اند، در این زمان ما احسـاس کردیم که این خانه امن ظرفیت بیشتری از حد خودش را تحمل می‌کند. غیر از این، ما مراجعات جدید داریم و ۴۰ نفر در فهرسـت انتظار هسـتند و به همین دلیل فکر کردیم که اگر امکان داشـته باشد جای جدیدی داشته باشـیم خیلی امکان مهمی را تأمین کرده‌ایم. افتخارزاده در ادامـه افزود: ما می‌توانیـم افراد جدید را پذیرش کنیم و افراد را بر اسـاس شرایط دسته‌بندی کنیم. مثلا دسته‌بندی مشخصی قرار است که در این خانه باشـد و اصرار ما برای زودتر افتتاح‌کردن این خانه برای آن بود که زمانی که زنان در این خانه مسـتقر شوند دیگر امکان رفت‌وآمد در آن ممکن نیست و می‌خواستیم زودتر آنها ساکن شـوند، گرچه خانه هنوز تکمیل نشده، اما در همین مدت با زحمت شـبانه‌روزی همه ما به اینجا رسـیده است و تک‌تک اسـباب این خانه را اهالـی اینجا مثل مورچه‌ها، به دهـان گرفتند و از نقاط مختلف در خانه امن جمع کردند. خدا را شـکر به جایی رسـیدیم که بعد از افتتاحیه چهار خانواده را که هشت نفرند، ساکن کنیم و اتاق‌هایشان را تکمیل کردیم. ما اصلا قصد نداریم که اینجا در هر اتاق یک خانواده داشـته باشـیم و همه‌چیز بسـتگی به شـرایط خانواده دارد؛ مثلا اگر خانواده هیچ مشکلی ندارد، ممکن اسـت بتوانیم یک اتاق بالا را در اختیارشان قرار دهیم که حریم خصوصی داشـته باشـند، اما آن افرادی که به دلایل مختلف نیازمند کسی هستند که به آنها نظارت شود، در کنار هم اسکان داده می‌شوند.

در خانـه امـن آتنا همیشـه یک مددکار بـرای رتق و فتـق امور در محل حاضر است و شـبانه‌روزی به مددجویان خدمات ارائه می‌دهند. هرکـدام از این زنانی که اینجا زندگی می‌کنند، قصه خودشـان را دارند. مثل سـمیرا و سمانه که پیش‌تر قصه‌شـان را در «شرق» خوانده‌اید؛ دو دختر که مورد خشـونت پدر واقع می‌شدند. حالا دختر کوچک‌تر، یعنی سـمانه، به‌صورت تمام‌وقت در مؤسسـه آتنا است و برای دیپلم گرفتن آماده می‌شـود و چشمش که مشـکل مادرزادی داشت، معالجه شده اسـت و سـمیرا، خواهر بزرگ‌تر نیز از خدمات روان‌شناسی و روان‌کاوی این مؤسسـه بهره‌مند می‌شـود و آنها منتظرند که دادگاه به شکایتشان رسیدگی کند.

حدود ساعت هشـت وقت خداحافظی می‌شود، اهالی آتنا هنوز در اتاق نشسته‌اند و بحث می‌کنند، وقت رسیدن توی حیاط صدای خنده‌هایشان تمام کوچـه دردار انتهای کوچه بن‌بسـت را پر می‌کند، گربه‌ای زیر سـایه درخت پرتقال دراز کشـیده و با منقل اسفند بازی می‌کند و صدای یکی از مددکارها از راه‌پله می‌آید که می‌گوید: «کاش پرتقال‌های درخت مال خود خانم‌ها بود که اینجا زندگی می‌کنند، صاحب‌خانه شـرط کرده همه‌ش مال خودشه» و کسی از روی پله‌ها داد می‌زند: «عوضش سایه درختش مال زناست، اونا زیر سایه‌اش و پای درخت غم‌هاشون رو پاک می‌کنند...».

حقوق حیوانات

دستور وزارت آموزش‌وپرورش:

ممنوعیت تشریح حیوانات زنده در مدارس کشور

سپهر سلیمی

● هفته‌ای که گذشـت، با یک دسـتاورد ارزشـمند بـرای مخالفـان آزمایـش روی حیوانـات و فعالان حقـوق حیوانات همراه بـود. پنجم مـرداد، وزارت آموزش‌وپـرورش در بخش‌نامه‌ای بـه همه ادارات آموزش‌وپرورش سراسـر کشـور اعلام کرد ازآنجاکه در کتاب‌های درسی علوم تجربی، آزمایشگاه علوم و زیست‌شناسی در دوره‌های مختلف هیچ‌گونه فعالیتی در زمینه تشـریح موجود زنده وجود نـدارد؛ بنابراین تشریح موجود زنده در آزمایشگاه‌ها، کلاس‌های درس و مسابقات آزمایشگاهی ممنوع است.

این امر مهـم حاصل یک دهه تـلاش گروهی از حامیان حقوق حیوانات اسـت که برای منع آزمایش روی حیوانـات و اسـتفاده از روش‌ها و ابزار جایگزین در علوم آزمایشـگاهی و مجموعه رشته‌های تجربی، پزشکی، زیست‌شناسـی و دامپزشکی تلاش می‌کنند. گروه‌هـای مخالف آزمایـش روی حیوانـات یکی از شـاخه‌های حامیـان حقـوق حیوانات هسـتند که معتقدند خطـای آزمایش روی حیوانـات در حدی اسـت که باید از بخـش درخورتوجهی از آزمایش‌ها چشم‌پوشی کرد و از طرفی دیگر روش‌های جایگزین برای رسـیدن به نتایج از طریق آزمایش‌های گذشته و ابزارها و نرم‌افزارهای جدید فراهم شـده است. این دسته از حامیان حقوق حیوانات استفاده از حیوانات سـالم را برای آموزش کالبدگشـایی و کالبدشناسی عملی غیراخلاقی دانسـته و اسـتفاده از جسد مرده حیوانات، ماکت، فیلم و نرم‌افزارهای شبیه‌سـازی را توصیه می‌کنند. مؤسسه جایگزین‌های آزمایش روی حیوانات سال گذشته نامه‌ای با امضای بیش از هزارو ۶۰۰ نفر از نخبگان، فعالان و کارشناسان محیط زیست و حقوق حیوانات، دانشـگاهیان و دانشجویان علوم تجربی و حقوق به وزیر آموزش‌وپرورش ارسـال کرد که در آن نامه خواسـتار توقف تشریح و آزمایش روی حیوانات و اسـتفاده از روش‌های جایگزین شده بود. بخشی از متن این نامه به این شرح است:

امروزه مراکز آموزشـی و پژوهشـی معتبر جهان روش‌های سـنتی اسـتفاده از حیوانات زنـده را کنار گذاشته و از روش‌ها و ابزارهای جایگزین و تکنولوژی پیشـرفته اسـتفاده می‌کنند. روش‌هـای جایگزین از کیفیت آموزشـی مؤثر و بسـیار بالاتری در مقایسـه با روش‌هـای سـنتی برخوردارند، از نظـر اقتصادی به‌صرفه هسـتند و موج خشـونت در جامعه ایجاد نمی‌کننـد، سـلامتی روان دانش‌آموز و دانشـجو را حفظ شـده و حس رحم و حساسـیت دربـاره درد و رنـج بیماران آینـده را که از ملزومات یک پزشـک خوب بودن اسـت، در دل دانشـجو ایجـاد می‌کنند. امروزه پژوهش‌های پزشـکی نیز دچار تحولی عظیم شـده‌اند. نتایج آزمایش‌های حیوانی قابل تعمیم به انسان نیستند؛ زیرا ژنوم هر گونه و ساختار ژنتیکی آن گونه و کنترل و تنظیم بیان ژن‌ها منحصربه‌فرد بوده. پاسـخ هر گونه به عوامل بیمـاری‌زا و داروها و مواد شـیمیایی مختص به همان گونه است. دانشمندان مدل‌های پژوهشـی به جای اسـتفاده از حیوان و با نتایج مطمئن‌تری را طراحی کرده‌اند که اعتبار علمی آنها در آزمایشـگاه‌های مرجـع بین‌المللی به اثبات رسیده است؛ بنابراین خواهان اعلام توقف استفاده از حیوانات در کلاس‌ها و آزمایشگاه‌ها و پژوهشکده‌های مدارس عادی و مدارس خاص و مسـابقات علمی و پروژه‌های پژوهشی و اسـتفاده از روش‌ها و ابزارهای جایگزین هستیم.

جدول ۳۴۵۰ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- بی‌گناهـی- بانـوی به حج‌رفتـه ۲- آخرین سـوره‌ای کـه بـر پیامبر نـازل شـد- پیچ‌وخم‌های واقع در مسـیر رودها- روزانـه ۳- زیباکردن چهره- حامله- سـنگ سـبز قیمتی ۴- گندیدگـی- چغندر پختـه- اتومبیل فاقد صندوق عقـب جداگانه ۵- از الفبـای لاتین- درس عبرت پیشـینیان- خاک سـرخ ۶- ترمـز چارپا- از القـاب امرای ترک- شـهری در ایتالیا ۷- کامل- معادل فارسـی فلاسـک- همسایه عراق و سـوریه ۸- ریزه‌های چوب- جوی طبیعی- شـهری در فـارس ۹- چربی شـیر- سـوره پنجاه و هشـتم قرآن- روشـنایی ۱۰- زبان پهلوی اشکانی- اشـعه فرابنفش- حرف نـدا ۱۱- الفبای گوش‌نواز- زمزمـه کننده- از جزایـر جنوبی ایران ۱۲- آسـیاب دسـتی- انبـار اجنـاس و غـلات- شـکل ظاهری ۱۳- خطاب غیرمؤدبانه- مأمور عملیات ویژه نظامی- درختان ۱۴- سرطان خون- خصلت‌های نیکو- فوری ۱۵- خوش‌بین به آینده- قیمتی و باارزش.

عمودی:

۱- پول ترکمنسـتان- مراحل دشواری که رستم طـی کرد- بـه هـوش بـاش ۲- تابلویی زیبـا اثر هنرمندانه اسـتاد محمود فرشـچیان- ادامه‌یافتن ۳- خرید و فروش ارز- از اختراعات ادیسون- واحد اندازه‌گیری حجم ۴- تازه و جدید- دلیری- باب روز ۵- از حبوبـات- ابزار نجاری- نوعی ماشـین چاپ خـودکار ۶- تیر پیکاندار- افسـار- ترسـانک جالیز ۷- شهری در آذربایجان غربی- تغار بزرگ سفالی- فرمان ۸- از اصول دین اسـلام- قیمت- تدوین‌شده ۹- گمانه- زرنگ و حقه‌باز- پایتخت چک ۱۰- شـهر بنای شـمس‌العماره- مروارید- فرورفتـه ۱۱- رمان مشـهور شـارلوت برونته انگلیسـی- خواهش‌های نفسـانی- پدران ۱۲- عادت- سنگ آتش‌زنه- هجوم ۱۳- جانور تک‌سلولی- ظرفی برای جوشاندن مایعات آزمایشـگاهی- اقتضاکـردن ۱۴- مهم‌ترین محصول صادراتـی کوبا- دادگاه عصر قاجـار ۱۵- بااهمیت- با سر به زمین خوردن- قهوه‌خانه فرنگی.

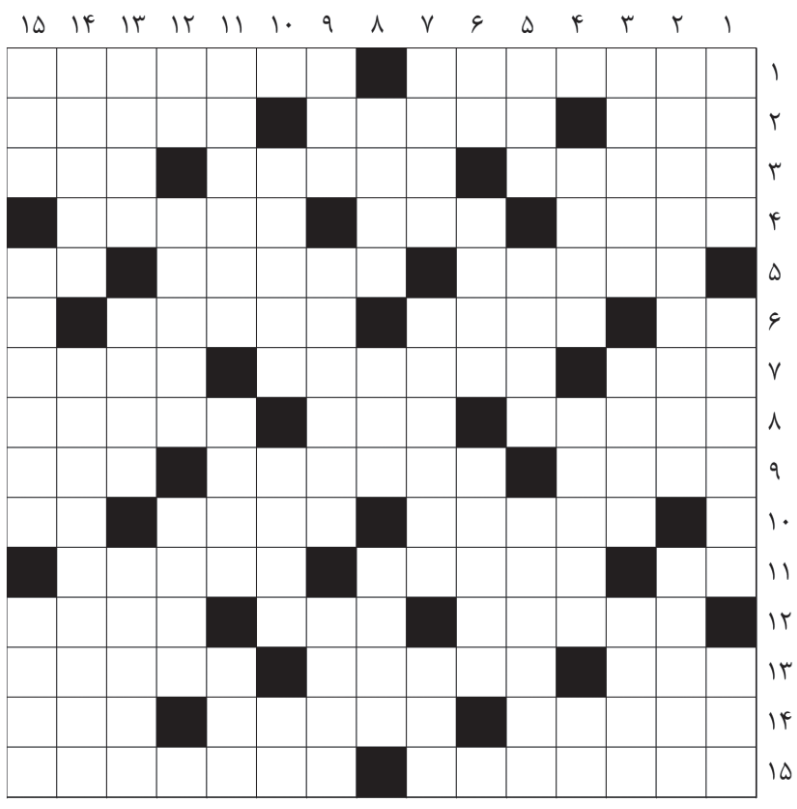

حل سودوکو سخت

۲	۳	۷	۵	۱	۴	۸	۶	۹
۹	۸	۵	۳	۶	۲	۱	۷	۴
۱	۶	۴	۸	۷	۹	۲	۳	۵
۴	۷	۹	۲	۵	۶	۳	۱	۸
۳	۲	۱	۴	۹	۸	۶	۵	۷
۶	۵	۸	۱	۳	۷	۴	۹	۲
۵	۹	۲	۶	۸	۱	۷	۴	۳
۸	۱	۳	۷	۴	۵	۹	۲	۶
۷	۴	۶	۹	۲	۳	۵	۸	۱

حل سودوکو ۲۴۴۵

۲	۴	۱	۶	۷	۵	۳	۸	۹
۹	۶	۸	۳	۴	۲	۵	۱	۷
۵	۳	۷	۱	۹	۸	۴	۶	۲
۳	۷	۲	۸	۵	۴	۱	۹	۶
۴	۸	۹	۲	۱	۶	۷	۳	۵
۶	۱	۵	۹	۳	۷	۸	۲	۴
۸	۲	۴	۷	۶	۳	۹	۵	۱
۱	۵	۳	۴	۲	۹	۶	۷	۸
۷	۹	۶	۵	۸	۱	۲	۴	۳

جدول ۳۴۴۹

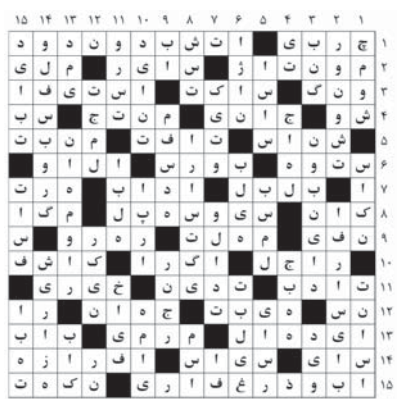

سودوکو سخت ۲۴۴۶

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

	۲				۴			
	۸	۵		۶			۱	
۳						۶		۸
		۳	۱	۴				۵
			۳		۲			
۱				۸	۶	۹		
۵		۲						۷
	۷			۵		۲	۴	
			۷				۹	

سودوکو ساده ۲۴۴۶

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

	۲	۹			۳	۷		
۱							۳	
۷				۶	۸		۲	۹
۹			۱		۷	۵		۳
	۵			۳			۷	
۶		۳	۹		۵			۸
۸	۹		۷	۵				۲
	۴							۱
		۲	۶			۸	۵	